

Розділ VI

ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО В ДОКУМЕНТАХ

УДК 929:81:94:902«ЦИНКАЛОВСЬКИЙ»

Б.В. КОЛОСОК

Листування з О.М. Цинкаловським

Публікація містить корпус документів з особистого архіву автора, що стосується його листування з відомим українським науковцем, дослідником волинських старожитностей О.М. Цинкаловським.

Ключові слова: О.М. Цинкаловський, епістолярій, Волинь.

З метою збору інформації для дисертаційного дослідження «Містобудівна спадщина Луцька (розвиток древнього міста та проблема спадковості)» автор цих рядків у серпні 1971 р. і у вересні 1976 р. перебував у найбільших наукових центрах Польщі: Кракові та Варшаві. Довелося обійти всі заклади, які займалися вивченням, обліком і збереженням культурної спадщини. Ставив перед собою завдання не оминати ні одну особу, яка здатна була надати пораду, ознайомити з методикою досліджень, матеріалами, що стосувалися Волині та, зокрема, Луцька. Серед дослідників, які найглибше займалися волинською тематикою, виділявся Олександр Миколайович Цинкаловський, батьківщиною якого є Володимир-Волинський. Окрім Кракова, де він мешкав, випала нагода зустрічатися з ним у його рідному Володимирі-Волинському, а також у Києві, коли він безуспішно намагався отримати допомогу в публікації підсумкової праці про історію, економічний розвиток і культурну спадщину поселень Волині. В результаті його прохань рукопис десь загубився в кабінетах, а видавати працю довелося аж в Канаді в урізаному варіанті.

Унаслідок спілкування з О.М. Цинкаловським в особистому архіві автора відклався пласт епістолярію – взаємне листування за вересень 1971 – січень 1972 р., які й вводяться до наукового обігу. У пропонуваних

Крамів 9.9.1971.

Шановний великий Богдан Віталович!

Згадую Вас як метеор, який пролетів над нами — так коротко Ви у нас були. Завши з приємністю витато свої земляки які обидки млякотини і деяки зробила жості кариски для нашого громадянства.

Як би Вам потрібна була якась з проблем відношенням нас, так не забувайте ми я там існую і ради це доступне для мене зроблю!

Может сиджу калікою бо відставили зі зміною погоди білих травляючи і люди может написати цих пару слів.

Як иже Ваша праця?

Напишіть богади пару слів

Гробати але кастрункого мисте постарайтеся написати більше цікавого і з місткового!

За миставад з пошакми

О. Цанкаловський

документах збережено авторську стилістику, з виправленням у кількох місцях описок.

№ 1. – 09.09.1971. – Краків. – Лист О.М. Цинкаловського до Б.В. Колоска

Краків 9. 9. 1971.

Шановний вельми Богдан Віталійович!

Згадую Вас як метеор, який пролетів над нами – так коротко Ви у нас були. Завше з приємністю вітаю своїх земляків, які овіяні шляхетними ідеями зробити щось корисне для нашого громадянства.

Якби Вам потрібна була якась в цьому відношенні поміч, то не забувайте, що я ще існую і ради усе доступне для мене зроблю!

Тепер сиджу калікою, бо відчуваю зі зміною погоди біль у правій руці і ледве можу написати цих пару слів.

Як йде Ваша праця?

Напишіть бодай пару слів.

Пробачте, але наступного листа постараюся написати більш цікавого і змістовного!

Залишаюся з пошаною

О. Цинкаловський.

№ 2. – 16.09.1971. – [Київ]. – Лист Б.В. Колоска до О.М. Цинкаловського

16.09.1971.

Добрий день, вельмишановний Олександр Миколайович!

З великим задоволенням згадую наше знайомство, Яке було для мене надзвичайно корисне та приємне. Жаль тільки, що зустрічі наші були дуже короткими і завжди доводилося відходити чогось не дослухавши.

Приїхав до Києва і одразу ж звалилось на голову безліч справ, так що й не знаю, коли це все робити.

Щойно отримав Вашого листа, за якого дуже вдячний. Зразу ж відсилаю Вам обіцяний план церкви. При порівнянні з тими матеріалами, що я маю, виявилось, що це не Дмитрівська церква. Більш схожий цей план на Братську церкву. Надсилаю для порівняння план Братської церкви, наведений у Батюшкова.

Переглянув той екземпляр українського календаря, що в мене, і пожалкував, що не скористався нагодою і не взяв їх більше. В цьому багато статей, що мене зацікавили і дуже близькі до моєї теми.

Скажіть, будь-ласка, чи не мушу я щось доплачувати за ті матеріали з Оссолінеума? Ці папірці знову нагадали мені про таку можливість.

Прикладений Вами план міста Луцька дуже цікавий конфігурацією Стиру. Цікаво насільки цей план документальний. Його подає A.Wojnicz. Правда в іншому масштабі, але не вказує де знаходиться оригінал.

Мав розмову в Луцьку з Володимиром Едуардовичем¹. Він зараз займається тим, щоб надрукувати статтю в газеті «Радянська Волинь».

---

¹ У 1990-х роках він змінив написання імені та по-батькові на Вольдемар Едвардович Пясецький.

Краків В.ХІІ. 71

Сергеево дячуємо за
 маздоровиння і зі своєї
 створони перяем жеємо Вам
 новоріткі і святюгій по-
 бажаннє. Памятою і роблю
 цієї стараннє дієто ми
 гдє Вас кикиску лоза, а
 лутертині і вірю мадєє
 все такє знаєду.
 Тепер замовит єю книжєц
 у Букиністїт, бо нє книжє
 вигуртає. За „Ахмє
 с. Одріковою“ зїєє відлєкє
 і свою гасє за гдєє вавєн-
 нєє Лєкїтєчєє, а рєзультє
 шайтє 300 архїтєкємєдїкє
 обєктїт.
 При оєкєїє пронє мадєєєєє,
 лєвїтєєєєє автєєєєє!
 Змошєєєєє О.Щєєєєєєєєє

Маю надію, що він тримає Вас в курсі справ щодо неї.

Користають нагодою і ще раз дякую Вас за гостинність та дуже цікаву інформацію, якою Ви мене обдарували.

Ваш Богдан Колосок.

№ 3. – 26.09.1971. – Краків. – Лист О.М. Цинкаловського до Б.В. Колоска

26. IX. 1971

Краків

Високошановний і дорогий п. Богдане!

Сердечно вдячний за цікавого листа, особливо додатком, що з одного так цінного об'єкта нашої архітектури.

Щодо плану м. Луцька, то думаю, що він є малою фото-копією старого з пера 1914 р. т.зв. «планом города Луцка».

Велику подяку складаю Вам за плани церков і особливо Ваших уваги, які так багато нового додали до цієї ще не так застарілої як «замотаної» і замовчуваної справи.

Вірю в те, що Ви цей «гордів вузол» розмотаєте, а так би мовити, «по дорозі» пришліть мені дві фото почтівки Киремси.

Дозвольте мені, що я відложу написання свої уваг щодо планів. Сталось зі мною пригода і я з трудом (хоча й би і краще) володію правою рукою, що змушує мене писати помало і взагалі мало!

Отож пробачте і сподівайтесь скромного подарунку – Zina. Drewniana architektura, а в листі кілька фото Луцька (1963).

При нагоді напишете мені, чи вислати для Вас скиц герба Волині (а також певний час і Луцька до 1569 р.) до Люблінської Унії. Окремо подав би Вам вигляд і барви пізнішу, які вживалась від того часу аж до 1939 р. (очевидно з довгими перервами). Був також час, коли місто Луцьк печаталось на документах єпископською печаткою, коли то єпископ був членом волинської ради.

Пробачте, але мушу покинути писання, бо ще слабо володію рукою.

Прийміть мої привітання і подяку.

Щодо належності, то при побаченні у Києві (на весні) поговоримо.

Знайшлася у мене до Вас велика просьба: в книгарні на Кірова, 4 дві книжки видані архівним управлінням – Акти села Одрехова, Наукова Думка 1970.

Стискаю Вашу руку

З пошаною О.Цинкаловський.

Краків ул. Ярача, 3/7.

Kraków вул. Jaracza 3 m. 7.

№ 4. – 17.10.1971. – [Київ]. – Лист Б.В. Колоска до О.М. Цинкаловського

17.10.1971 р.

Добрый день, шановний Олександр Миколайович!

Дуже незручно було затримувати з відповіддю на Вашого листа, але разом з тим хотілося вислати з нею книжки, що Ви просили. На жаль, досі знайти їх не вдало-

ся. На Кірова, 4 їх вже розібрали. Колись я сам бачив, тримав в руках, але це було досить давно. Звернувся до своїх знайомих. Є надія, що можна буде в когось викупити.

Сьогодні їду до Львова. Обов'язково запитаю там. Маю надію все-таки знайти їх.

В свою чергу дуже дякую Вам за Zina. В мене нічого подібного нема і вона буде мені в нагоді.

Ще кілька слів щодо книжок. Чи не могли б Ви дізнатися і роздобути книжку ?oza.S. Architekci i budowniczkowie w Polsce. – Warszawa, 1954?

Ви мене дуже зацікавили гербами Луцька. Мені відомо 2 герба. Один з них – це жінка на човні з двома вінками в руках і другий часів XIX століття – якийсь чоловік з поруч з баштою. Печатки мені взагалі не відомі. Зустрічались на рукописах, але відбитків не маю. Щодо герба Волині, то мені відомий лише один, що подає М. Baliński в «Starożytnej Polsce».

Якщо у Вас буде можливість вислати герби, то, будь-ласка, напишіть кілька слів пояснень до них.

На жаль, не зміг зрозуміти одного слова в реченні, де Ви пишете, щоб вислати дві почтівки Киремси. Може в ньому якась описка? Бажаю найшвидшого одужання. Надзвичайно Вам вдячний за турботу.

До побачення.

Богдан Колосок.

№ 5. – 21.10.1971. – [Київ]. – Лист Б.В. Колоска до О.М. Цинкаловського

21.10.1971.

Вельмишановний Олександр Миколайович, з полегшення могу Вам сповістити, що відіслав сьогодні один екземпляр «Актів села Одрехова». Вимушений був випросити у самого автора передостанній примірник і залишити його лише з одним. Співробітники інституту, дізнавшись, що цей примірник для самого Цинкаловського, в один голос заявили, що для Цинкаловського можна і останній примірник віддати. Керницький вийняв ручку і тут же сам зробив автограф.

Між іншим, всі завше відмічають Вашу надзвичайно корисну роботу.

До побачення.

Богдан Колосок.

№ 6. – 31.10.1971. – Краків. – Лист О.М. Цинкаловського до Б.В. Колоска

Краків 31.X.1971 р.

Високоповажний Богдане Віталійович!

Отримав з дедикацією² Керницького І.М. цікаву дуже для мене книжки Акти села Одрехови Сяноцького повіту. Перегляд цієї праці для мене потрібний, а може і необхідний тому, що від 1952 р. розпочав я свої археологічні і етнографічні праці на Лемківщині і аж до 1971 року систематично особливо літом перебуваючи у цих теренах.

Край це гірський, і як звичайно буває не відзначається багатством відкрити археології, тому мимоволі використовував я час перебування на описи, фотографування

---

² Dedykacja – посвята.

пам'ятників старої архітектури, різьби і малярства (особливо ікон). Архівні матеріали також не оминув при нагоді...

Тепер що торкається старого волинського будівництва, сфрагістики і нумізматики, то я надавав і надаю цьому великого значення, а практика показала, що особливо такі міста як Володимир і Луцьк (а то перед ними городище старого Волиня над р. Бугом і Червенея) зовсім недоцінені, а тому і не досліджені. На цю пребагату тему можна було би, по їх дослідженні писати цілі томи...

Герби волинських міст! Герби можновладців бояр, духовенства вимагають роботи не мізерної людини, навіть фанатика. Справа лежить облогом, справа не тільки мало кого обходить за скорше нікого не обходить.

Геральдика і сфрагістика загально беручи пережили тут два періоди I – до, а други по Люблінській унії, при чому ділить їх 200-літній період могутній вплив заходу чи безпосередній, чи посередній через західних сусідів і від того не можемо відмовитися. Про це якось поволі поговоримо або напишем.

Шукав учора книжку Лози. Архітектор. Шукав тимчасом безуспішно, але прощу не підупадати на дусі. Звернувся до наших найкращих букіністів... Обіцяли! Як тільки роздобуду, зараз куплю і вишлю. Тепер знову повернулася до мене моя хвороба. З трудом пишу, бо дерев'яніє права рука.

Як тільки дійду до себе, то зараз заберуся до пам'ятників м. Луцька, бо оглядав там великі викопи в середмісті і великий гріх приймуть на себе ті, які це легковажать, недооцінюють оказії.

Кожна цегла, кожний мур підвалу гинуть у нас на очах!

Пробачте! Завше з великим заінтересованням отримую від Вас дорогоцінну вістку про наш край.

З пошаною О. Цинкаловський.

№ 7. – 10.11.1971. – [Київ]. – Лист Б.В. Колоска до О.М. Цинкаловського

10.11.1971 р.

Добрий день, шановний Олександр Миколайович!

Ніяк не міг дочекатись від Вас листа. Вже прийшов до думки, що десь загубилася в дорозі книжка. Радий, що це не так, і все обійшлося добре.

Останнім часом напружено працював. Закінчував книжку про Луцьк. Це має бути історико-архітектурний нарис як про минулий, так і про сучасний Луцьк. Обіцяють надрукувати десь в першому кварталі 1972 року.

Співчуваю Вам в Вашій боротьбі з хворобою руки. Маю надію, що скоро все прийде в норму.

Відповідаю зразу ж по отриманні листа, бо знову доведеться зануритись в роботу. Відносно археології та взагалі пам'яток в Луцьку. Дуже потрібен там археолог, який міг би своєчасно обробити матеріали, що час від часу випадково відкриваються. І здається в наступному році такий буде. Я ще з ним не знайомий, але може вдасться втягнути його в вивчення Луцька.

На цьому кінчаю.

Якщо Вам щось потрібно, будь ласка, пишіть.

Ваш Богдан Колосок.

№ 8. – 09.09.1971. – Краків. – Лист О.М. Цинкаловського до Б.В. Колоска

Краків 18.XII.1971 р.

Сердечно дякуємо за поздоровлення і зі своєї сторони пересилаємо Вам новорічні і святочні побажання. Пам'ятаю і роблю усі старання дістати для Вас книжку Лузи, а я упертий і вірю, що десь все таки знайду.

Тепер замовив цю книжку у букиністів, бо ця книжка вичерпана. За «Акти с. Одрихового» дуже вдячний. Я свого часу завдався вивченням Лемківщини, а результати майже 300 архітектурних об'єктів.

При okazji прошу подякувати львівському авторові.

З пошаною О. Цинкаловський.

№ 9. – 13.01.1972. – [Київ]. – Лист Б.В. Колоска до О.М. Цинкаловського

13.01.1972 року.

Дорогий Олександр Миколайович!

Дуже вдячний за St. ?oza і Pia?cik. Обидві книжки мені знадобляться. Допомогли знайти St. ?oza змогли тільки Ви.

В свою чергу посилаю Вам «Каталог документів київської археографічної комісії» та ще один екземпляр «Актив села Одрехова». Як не дивно, але на цей раз я його купив в крамниці.

Я все працюю над Луцьком. Може Вам відомі якісь археологічні знахідки на території Луцька? Мене цікавить, до якої культури належать знахідки і якому місці Луцька знайдені, а також коли і ким, якщо це відомо. Хотілося б скласти якийсь уявлення про те, як заселявся Луцьк в доісторичні часи, а планованих розкопок в Луцьку не проводилось. Надія лише на речі, які були знайдені випадково.

Ще раз Вам дякую і вибачаюсь за турботи.

До побачення!

Б.Колосок.

Колосок Б.В. Переписка с О.М. Цинкаловским

Публикация содержит корпус документов из личного архива автора, касющихся его переписки с известным украинским ученым, исследователем волыньских древностей А.Н. Цинкаловский.

Ключевые слова: А.Н. Цинкаловский, эпистолярный, Волынь.

Kolosok B.V. Correspondence with O.M. Tsynkalovsky

This publication contains the corps of documents from the personal archive of the author, problems of his correspondence with the famous Ukrainian scientist, researcher of Volyn Antiques O.M. Tsynkalovsky.

Key words: O.M. Tsynkalovsky, epistolary, Volyn.

Подано до друку: 01.04. 2014 р.